

חכמות נשים

שבט התשע"ג

בס"ד

מבחן שלישי

"נצור לשונך" / מיסוד על החפץ חיים
עמודים קל"א- ר"א , כולל: חלק שלישי וחלק רביעי

שם: _____

כיתה: _____

אולפנה: _____

חל ק שלישי: פרקים א'- ב'

1. מה ההבדל בין רכילות ללשון הרע? (4 נק')

2. סמני נכון / לא נכון (8 נק')

לא נכון	נכון	
		א. אם הסיפור אמיתי ומדויק, זה לא נחשב לרכילות
		ב. מותר לספר להורים דברי גנאי על הבנים כאשר הם מבקשים
		ג. מותר לספר בשבחו של חברו בפניו ולגרום בכך נחת רוח ואהבת חינום
		ד. אפשר לומר שקר גמור מפני השלום
		ה. מעין דיברה בגנותה של ירדן בפני שלוש מחברותיה. מותר לאחת השומעות להעביר את מה שדובר על ירדן (דעת המקלים)
		ו. מותר תמיד לספר רכילות על הזולת כאשר לא מזכירים את שמו
		ז. מותר לספר לכלה שחתנה שקל לבטל את האירוסים עימה
		ח. אסור לספר דברי רכילות אפילו אם הסרוב לדבר עשוי לגרום הפסד כספי

פרק ג'

3. תמר סיפרה לסיגל שאורנה אמרה עליה שהיא צבועה. סיגל פנתה לאורנה ושאלה אותה מדוע דיברה בגנותה בפני תמר? האם נהגה סיגל כראוי? נמקי. (4 נק')

_____ בונוס: במה חטאה תמר? (2 נק')

_____ במה חטאה אורנה? (2 נק')

פרק ד'

4. החוזר בתשובה על עוון רכילות.

א. מתי עליו לבקש סליחה מחברו? (2 נק')

ב. מתי הוא פטור מלבקש סליחה מחברו? (2 נק')

פרק ה'

5. מתי מותר לאדם לשמוע רכילות וכיצד עליו להתייחס לדברים? (4 נק')

6. סמדר שאלה את ניצן מה סיפרה עליה שיר. ניצן סירבה לספר. באיזה מצב ניצן צריכה לספר? ובאיזה מצב ניצן לא צריכה לספר? (4 נק')

א. _____

ב. _____

7. מי ששמע דברי רכילות, כיצד יתקן את חטאו? (4 נק')

פרק ו'

8. השומע רכילות מפי אדם מהימן או מפי כמה אנשים, אסור לו להאמין. אך אם יש הוכחות המאמתות את החשד שהדברים נאמרו על פלוני או שנעשו והם נכונים, מותר להאמין להם. לפי איזה תנאים מותר להאמין? (4 נק')

א. _____

ב. _____

ג. _____

ד. _____

ה. בונוס (2 נק'): _____

פרק ז'

9. המספר רכילות על תלמיד חכם, עווננו גדול וחמור. הביאי שני טעמים: (4 נק')

- א. _____
ב. _____
ג. בונוס (2 נק'): _____

10. דינה רצתה מאוד להתמנות כמדריכה בבנ"ע. בסניף רמזו לה שהיא תיכנס בקרוב להדרכה. למרבה הצער, נבחרה חברתה סימה להדרכה. דינה פנתה לקומונרית ושאלה אותה מה הסיבה שנדחתה בקשתה להדריך.

לפניך מס' אפשרויות לתשובה שנתנה הקומונרית לדינה.

סמני \times לתשובה שהיא רכילות, \checkmark לתשובה שאיננה רכילות. (4 נק')

- א. _____ סימה מתאימה לדעתי יותר
ב. _____ התייעצתי עם המחנכת שלך והיא טענה שאינך מתאימה
ג. _____ בישיבת מדריכים, המדריכים הותיקים טענו שאינך מתאימה
ד. _____ קבלי את ההחלטה אעפ"י שזה קשה לך. יהיו עוד הזדמנויות.

פרק ח'

11. מהו אבק לשון הרע? (4 נק')

- _____
- _____
- תני דוגמא:

פרק ט'

12. האם נכון / לא נכון לנהוג כך? (8 נק')

לא נכון	נכון	
		א. היודע שחברו עומד להיות שותף עם אדם אחר, יכול להזהירו ללא כל תנאים על הנזק הצפוי לו בשותפות
		ב. אחרי שהשותפות יצאה לפועל צריך להזהירו כדי שיבטל את השותפות
		ג. יכול להזהירו על חשש המבוסס על שמועה, בתנאי שיאמר לו במפורש שחשדו מבוסס על שמועה
		ד. שמזהיר אותו עליו לדייק בפרטים ולהתכוון אך ורק ע"י תועלת
		ה. אדם רשאי לא חייב להזהיר את חברו בדבר הנזק הצפוי לו אם יתקיימו חמישה תנאים
		ו. מצוה להזהיר את הזולת מפני מי שמכוון לפגוע בו, גם אם ההזהרה תרבה מחלוקת וקטטה
		ז. מותר להזהיר מפני חנווני רמאי גם לאחר שהעסקה בוצעה והקונה לא יוכל לבטלה
		ח. מותר לאדם לדחות מעליו חשד ולומר לא אני עשיתי את המעשה אך לא לספר מי כן עשה

פרק י'

13. נכון / לא נכון (4 נק')

לא נכון	נכון	
		א. מותר לספר לבעל השותפות ששותפו לעתיד הוא אדם עני
		ב. רשאי לספר לבעל השותפות שאנשים שעשו עסק עם שותפו לעתיד הפסידו את כספם
		ג. רשאי לספר לבעל השותפות ששותפו לעתיד קמצן גדול, אעפ"י שאפשר לפרש את התנהגות שותפו לעתיד כאדם חסכן השומר על כספו
		ד. מותר להזהיר אדם מלהיכנס לשותפות אם אדם בלתי הגון שאינו נזהר בממונם של אחרים

14. עמנואל רוצה להשתדך עם דניאלה. ידוע לך שדניאלה חולה במחלה רצינית. מתי מותר לספר על מחלתה של דניאלה? פרטי שני תנאים (4 נק'):

- א. _____
- ב. _____
- ג. בנוס (2 נק'): _____

15. נכון / לא נכון (4 נק')

לא נכון	נכון	
		א. חובה להזהיר אל דעות אפיקורסיות של המועמד להינשא כשאתה יודע בוודאות שזה המצב
		ב. מותר לספר על כוונת אב הכלה לא לעמוד בהבטחתו, אעפ"י שידוע שהחתן מעוניין בשידוך בכל מצב
		ג. מותר לספר לכלה על מחלה פנימית של החתן גם לאחר גמר השידוך ביניהם בהתאם לחמשת התנאים
		ד. מי שהכיר בחורה ואינו מעוניין להמשיך את הקשר עימה, מותר לו להסביר לה ולאחרים מדוע ניתק את הקשר איתה תוך אזכור תכונותיה השליליות

חל ק רביעי: פרקים א'- ב'

16. פגיעתה של לשון הרע, קשה יותר מפגיעת חרב. הכיצד? (4 נק')

17. קשה עוון לשון הרע מעוון שפיכות דמים. הכיצד? (4 נק')

18. א. בזמן המקדש, מה היה עונשו של המדבר לשון הרע? (2 נק')

ב. מה היתה התועלת בעונש? (2 נק')

19. רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זמרא אומר: כל המספר לשון הרע, כאילו כופר בעיקר. הכיצד? (4 נק')

20. השלימי את המילים החסרות. (4 נק')

בימי אחאב ניצחו ישראל את אויביהם אעפ"י שהיה מצוי בהם עוון _____ ולא היה בהם עוון _____.

בסוף ימי מלכותו של שאול היו ישראל מפסידים במלחמותיהם, אעפ"י שהיה מצוי בהם עוון _____ ולא היה בהם עוון _____.

21. מידה כנגד מידה – למטה (בעולם הזה).

הנמנע מלשון הרע במה זוכה? (2 נק')

מידה כנגד מידה – למעלה.

במה זוכה הדין לכף זכות? (2 נק')

22. א. מה הגורם העיקרי ללשון הרע? (2 נק')

ב. מהי התרופה? (2 נק')

23. א. מדוע נרתעים אנשים מללמוד הלכות לשון הרע? (2 נק')

ב. מדוע חשוב ללמוד הלכות לשון הרע? (2 נק')

24. ברכותיי!! סיימת את הספר והמבחנים. עלייך נאמר "מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב. נצור לשונך מרע ושפתייך מדבר מרמה, סור מרע ועשה טוב. בקש שלום ורודפהו". מה נתן לך לימוד הספר?

בהצלחה!

תשובון

1. לשון הרע : דיבור בגנותו של חברו שלא בפניו
רכילות: העברת לשון הרע וגם "דברים שאין בהם גנאי" אל האדם שדובר עליו
תשובה נוספת: כל סיפור העשוי לגרום לשנאה אפילו לא בכוונה לגרום לכך
כל תשובה לשאלה מהי רכילות תזכה את מלוא הנקודות.
2. נכון: ג, ד, ה, ח
לא נכון: א, ב, ו, ז
3. לא, כי היא גרמה לשנאה בין תמר לאורנה
תמר: חטא לשון הרע
אורנה: רכילות וקבלת לשון הרע
4. א. יבקש מחילה כאשר השומע נפגע והאמין לדברים
ב. לא יבקש במקרה שהשומע לא האמין לדברי הרכילות
5. כאשר הוא יודע שידיעת הדברים תועיל לו להישמר מנזק, אך אסור לו לקבל את הדברים כאמת מוחלטת.
6. א. אם הסיפור ימנע נזק וסמדר תוכל להגן על עצמה
ב. אם אין תועלת מעשית מהידיעה, או שהדברים מביאים לידי שנאה
7. לא להאמין לדברים ולהשתדל לא להקשיב בעתיד לרכילות
לעשות תשובה בפני הקב"ה (חרטה, וידוי וקבלה לעתיד)
אפשרות אחרת נכונה, לחזור בתשובה: לדון את המגנה לכף זכות
8. א. הדברים ניכרים שהם אמת בכללותם. אם הם אמת רק בחלקם, אין יותר להאמין.
ב. אין אפשרות לשפוט את העניין לכף זכות
ג. ההוכחות נתבררו לאמיתותן לשומע עצמו
ד. הדבר עשוי להביא תועלת
ה. בונוס: מותר להאמין לסיפור, אך לא לספרו לאחרים
9. א. ביזוי תלמידי חכמים מביא לשנאת תלמידי חכמים ואפילו לזלזול בהלכה
ב. תוצאות הרכילות מעוררות שנאה רבה יותר כשמדברים על תלמיד חכם
ג. סביר שזה רכילות ואפילו לשון הרע, משום שיש להניח שתלמיד חכם נוהג כראוי
10. א. ✓, אפשר גם לקבל ✗
ב. ✗
ג. ✗
ד. ✓
11. א. המספר על חברו משהו שיכול להשתמע כגנות, דברים לא ברורים, דברים שיכולים רק להביא לשנאה.
ב. מספר דוגמאות:
* מגלה סוד, אעפ"י שאין בדברים נזק או גנאי
* דברים שאדם מספר על רעהו כאשר הוא יודע שרעהו אינו אוהב שמספרים עליו את הדברים האלה, אעפ"י שאין בדברים האלה לא גנאי ולא נזק.
* המשבח את חברו ודברי השבח יכולים להכעיס את השומע
דוגמאות נוספות יכולות להתקבל...

12. נכון: ג, ד, ו, ח
לא נכון: א, ב, ה, ז
13. נכון: א, ג
לא נכון: ב, ד
14. א. להיות בטוח שהמחלה רצינית
ב. לא להגזים מעבר לאמת
ג. להתכוון לתועלת ולא מתוך שנאה
15. נכון: א, ג
לא נכון: ב, ד
16. החרב הורגת את מי שבקרבתה והלשון מסוגלת להרוג רחוקים
17. הרוצח, רוצח נפש אחת והמדבר לשון הרע, רוצח שלוש נפשות
18. א. צרעת
ב. הכהן שבדק את הנגע, אמר למצורע דברי כיבושין, כך שהיתה לו אפשרות להיתקן ולהיטהר.
19. המספר בגנותו של אדם, נזהר שלא ישמע אותו האיש שהוא מגנה אותו ושוכח שהקב"ה שומע אותו, כך שהוא מתעלם מהקב"ה וכופר בו.
20. ע"ז
לשון הרע
לשון הרע
ע"ז והיו בקיאים בתורה
21. א. מסיר קנאה ושנאה מעליו וכולם אוהבים אותו ולא מדברים עליו
ב. הדין לכף זכות מלמדים עליו זכות למעלה
22. א. מידת הגאווה
ב. יעסוק בתורה ואם הוא עם הארץ, ישפיל דעתו ויבטח ב-ה'
23. א. מפני שהם טוענים שממילא הם לא יוכלו לעמוד בשמירת הלשון.
ב. הידע והמודעות מונע דיבור לשון הרע
"הלומד את הלכות לשון הרע, הן נקבעות בטבעו עד שלשונו רגישה לכל דיבור היוצא מפיו".